

Iz uvodnog izlaganja Davida Scheffera na konferenciji Istraživanje, dokumentiranje i procesuiranje genocida u BiH održanoj 11. juna 2015. u Sarajevu:

Vi u BiH imate moralni autoritet da podsjetite Vijeće sigurnosti da je pravda više od retorike, da Vijeće mora osiguravati međudržavnu saradnju i olakšati istrage i hapšenja optuženih bjegunaca, i da, uprkos svim teškoćama i frustracijama, na kraju dovede do provođenje pravde u ovo vrijeme kada se suočavamo sa užasavajućim zločinima, kada je pravda neophodna za međunarodni mir i sigurnost u savremenom svijetu, što je zajednička dužnost svih nas.

Ambasador David Schaffer: „Ta jurisprudencija koja je uspostavljena radom Tribunala: činjenice o genocidu, činjenice o užasavajućem zločinu u BiH - to je dalje nemoguće negirati.“

što taj posao traži - ako ste se prihvatili tog posla taj posao to od Vas traži. Oni imaju priliku da demonstriraju bosansku pravdu. Ta pravda mora biti bez političkih utjecaja. Takvu pravdu ne treba samo BiH. Tu pravdu trebamo širom svijeta. I u Sjedinjenim Državama je vrijeme političkih utjecaja, uplitanja, miješanja u pravdu, ali to će biti moja poruka.

Medlin Olbrajt će biti uključena u kampanju Hilari Clinton

Nakon što ste 2012. objavili knjigu Sve izgubljene duše (All the missing souls) u kojoj govorite o konfliktu na prostoru bivše Jugoslavije i Ruande pišete novu knjigu. O čemu se radi?

To je knjiga o konfliktu na Balkanu ranih devedesetih godina i kako smo mi u Washingtonu donosili odluke o tome, ali, također ona treba pokazati i kontekst o kome danas znamo iz dokaznog materijala do kojeg je došao Tribunal, iz jurisprudencije, želim na neki na-

ministracije Baracka Obame, jer ja nisam dio nje, ja sam bio dio administracije Billa Clintona. Ono što sam istakao u mom izlaganju na konferenciji je da vjerujem da Žalbeno vijeće ICTY nije razumjelo realni kontekst u kome je užasni zločin počinjen - to da su vojni i politički lideri koji su sjedili u Beogradu na mnogo načina znali šta se dešava, a što je Pretresno vijeće Tribunala u Hagu i presudilo kod Perišića. Pretresno vijeće je to uradilo. Gospodin Perišić je znao šta se dešava. Ja vjerujem da je standard koji je primijenivalo Žalbeno vijeće jednostavno neispravan, jer ga je oslobodilo. Užasni zločin genocida, zločin protiv čovječnosti su ozbiljni zločini. Ja ne govorim o pojedinačnom zločinu koji se odnosi na pojedinog optuženika, nego o rezultatu od stotine i hiljade zločina koji su povezani kroz kompleksne odnose pojedinačnih lidera i njihovih podređenih, a koji su imali isti cilj. Kada gledate počinjenje stotine i hiljade ratnih zločina tokom četverogodišnjeg ratnog perioda gdje je vojska bila podržavana od Beograda zalihama, kompenzacijama, uniformama - taj kontekst se širi. Gospodin Milošević i gospodin Perišić su očito operirali u tom kontekstu, bili dio tog konteksta. Mislim da Žalbeno vijeće nije razumijelo taj kontekst, oni su ga izbjegli, a to je problem i u nekim drugim slučajevima koji su kritizirani, poput slučaja Gotovine koji je, također, oslobođen. Žalbeno vijeće je nakon Perišića oslobodilo i Stanišića. Sudsko vijeće je istraživalo Perišićeve odluke, ali ne i Žalbeno vijeće. Ja mogu reći da je teško povjerovati da je američka vlada, ili izraelska vlada, imala na neki način komunikaciju sa sudijama o njihovoj zabrinutosti zbog komandne odgovornosti. Ako je došlo do toga, to je nešto veoma ozbiljno. Ja nemam na osnovu čega bih mogao povjerovati da se to desilo. Mislim da je tu bilo mnogo govorkanja, jer to je suprotno višegodišnjoj podršci Sjedinjenih Država Tribunalu. Neki dijelovi američke vlade, možda neki dijelovi britanske vlade, francuske vlade, možda su komunicirali sa sudijama i rekli: *nemojte presuditi za komandnu odgovornost na najvišem nivou, jer to jednoga dana može biti iskorišteno protiv nas*. Ja nemam osnove da vjerujem u to, bio bih izuzetno zabrinut da se to desilo. Mislim da treba reći da sudije mogu imati različite zaključke, različita mišljenja u slučajevima, ali Žalbeno vijeće je u ovim konkretnim odlukama donosilo odluke koje su kontradiktorne sa jurisprudencijom Tribunala. Zašto su one kontradiktorne sudskoj praksi? Zašto su donijeli takve odluke? To je nelogično u samoj njihovoj strukturi i rezonski nepotkrepljivo, rezonski plitko. Dakle i ja mogu postaviti niz pitanja?

Nama su potrebni odgovori na ta pitanja.

Politika Sjedinjenih Država je da potpuno podržava Tribunal. To je javna politika. Pitate me ima li neka tajna politika. Moj odgovor je - ne znam, nisam u Vladi. Zasiurno to nije ona politika koja je bila na snazi devedesetih kada smo potpuno podržavali osnivanje i rad Tribunala. Sada se nešto dešava o čemu ja ne znam šta je to zbog čega su nastale te špekulacije za koje ja nemam osnove da ih potvrdim. Zato kažem, bih bio šokiran ako bi se te špekulacije pokazale kao istina. Bio bih šokiran.

Na konferenciji smo mogli vidjeti da žrtve nisu zadovoljne ni radom Suda BiH. Kako vi na to gledate? Šta je uzrok nefunkcionalnosti tog suda?

Da to je još jedna stara priča. Mislim da su tu dva razloga, jedan je taj, svidao vam se ili ne, to što su međunarodne sudije otišle. Mislim da su oni bili nametnuli jednu vrstu discipline u radu suda. Njih više nema. A još uvijek imate politički ambijent u kojem se vrši pritisak na suđenjima, i to uveliko - nažalost. Mislim da su žalbe žrtava veoma legitimne. Sutra ću imati priliku da se sretnem sa sudijama i biće mi interesantno da čujem šta oni imaju reći.

A šta ćete Vi njima reći?

Ono što im ja mogu reći je stvar savjeta. Iskreno, oni trebaju demonstrirati hrabrost u izricanju presuda - mislim hrabrost u pokazivanju njihove vjere u zakon i da to demonstriraju, dan za danom. To nije jednostavno u tom ambijentu, ali to je ono

„ Ono što mene zabrinjava je da naslijeđe koje će Tribunal ostaviti iza sebe, a što je nešto o čemu sam duboko

vodio računa pri njegovom stvaranju, ne smije biti tu da pruža smjernice političkim i vojnim čelnicima o tome kako izbjeći krivnju za užasavajuće zločine za koje itekako znaju da se događaju. Naslijeđe ne smije eliminirati pomaganje i podržavanje kao oblik odgovornosti najviših dužnosnika, a time i baciti tu odgovornost samo u domen počinitelja iz najnižeg nivoa.

čin integritati to u priču. Jer mi danas znamo puno više i uz to imamo preko 20 godina rada Tribunala. Želim na neki način pokazati kada smo donosili odluke u Washingtonu, ponekada nismo znali sve činjenice koje danas znamo. Želim pokazati koliko su to zaista izuzetno značajne činjenice, one za koje danas znamo. Kako smo mi tada u Washingtonu donosili odluke dan za danom. Ja ću na neki način u ovoj knjizi govoriti i o vrđanju, izbjegavanju nekih stvari u Washingtonu dok je u isto vrijeme hiljade ljudi ovdje ubijano. Želim pokazati da možemo učiti iz toga kako se nismo obavezno nosili sa situacijom onako kako smo trebali tokom dvije i po godine. Knjiga je jedna vrsta pogleda iznutra o tome kako smo donosili odluke i to u kontekstu o kojem danas znamo.

Gospoda Medlin Olbrajt je veliki prijatelj BiH. Vi ste bili njen savjetnik. Recite nam šta ona danas radi, kako je?

Ona ima konsultantsku firmu u Washingtonu. Ima puno klijenata iz cijelog svijeta. Također, piše knjige i drži predavanja, predsjedava mnogim građanskim društvima koja rade na prevenciji užasnih zločina, veoma je aktivna i aktualna u medijima. Veoma je bliska sa Hilari Clinton i pretpostavljam da će biti itekako uključena u kampanju Hilari Clinton za predsjednika, da će biti savjetnik njene kampanje.

Obilazili ste BiH ovih dana. Vjerujete li u njenu bolju budućnost?

Ja moram vjerovati u bolju budućnost BiH. Palo je i previše žrtava da ne bi bilo bolje budućnosti. Te žrtve koje su pokopane, i naravno njihove porodice, sada zaslužuju da BiH bude uspješna zemlja - oni to zaslužuju. Moram da kažem da su, po onome kako sam ja to vidio, gotovo svi ovdje na neki način žrtve tog konflikta. Dakle, 'da' to mora funkcionirati. Možda će morati proći još jedna generacija, ta stara mržnja teško se prevazilazi. Ako pogledate Njemačku i ono što se desilo nakon II svjetskog rata, prošlo je nekoliko generacija dok nisu počeli razmišljati na sasvim drugačiji način o njihovom položaju u svijetu, o njihovom gledanju na mir i svijet, na religiju. Sada imate 20 godina otkako je rat završen. Veoma brzo bi trebala početi tranzicijska razmišljanja. Saradnjom ljudi uz bolji politički ambijent, da, naravno, ima nade za bolju budućnost BiH.

Te nade su kod nas vezane za podršku Sjedinjenih Država?

Mislim da su Sjedinjene Države veoma posvećene BiH. Znae, uvijek je tu i ta borba oko budžeta - *Washington story*, ali mislim da postoji zaista široka podrška Washingtona za BiH. Ona ne ide unatrag.

RAZGOVARALA:

AIŠA HAFIZOVIĆ - HADŽIMEŠIĆ